

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Vajnara a soudkyň Mgr. Adély Kaftanové a JUDr. PhDr. Aleny Novotné, Ph. D. ve věci

žalobce : **O. N.**, narozený xxx
bytem xxx, xxx
zastoupený advokátem Mgr. Janem Dáňou
sídlem Václavské náměstí 837/11, 110 00 Praha 1

za účasti: **Generali Česká pojišťovna, a. s.**, IČO 45272956
sídlem Spálená 75/16, 113 04, Praha 1
zastoupená advokátem JUDr. Robertem Němcem, LL. M.
sídlem Jáchymova 26/2, 110 00 Praha 1

o nahrazení rozhodnutí Finančního arbitra dle části páté o. s. ř., k odvolání žalobce proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 8. června 2021 č. j. 40 C 12/2020-146

takto:

- I. Rozsudek soudu I. stupně **se** ohledně žaloby žalobce O. N. směřující k nahrazení výroku II. a III. nálezu Finančního arbitra ze dne 3. 9. 2019 č. j. FA/SR/ZP/940/2017-24 ve znění rozhodnutí Finančního arbitra o námitkách ze dne 3. 4. 2020 č. j. FA/SR/ZP/940/2017-38 **zrušuje** a žaloba **se** v tomto rozsahu **odmítá**.
- II. Rozsudek soudu I. stupně **se** ohledně žaloby žalobce O. N. směřující k nahrazení výroku IV. shora označeného nálezu Finančního arbitra ve znění rozhodnutí Finančního arbitra o námitkách **mění** následovně:

Výrok IV. nálezu Finančního arbitra ze dne 3. 9. 2019 č. j. FA/SR/ZP/940/2017-24 ve znění rozhodnutí Finančního arbitra o námitkách ze dne 3. 4. 2020 č. j. FA/SR/ZP/940/2017-38 se nahrazuje takto: „Účastnice Generali Česká pojišťovna a. s. je povinna zaplatit žalobci O. N. částku 71 604 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05% p. a. za dobu od 13. 7. 2017 do zaplacení do 3 dnů od právní moci rozsudku.“

- III. Účastnice Generali Česká pojišťovna a. s. je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 56 606,50 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta Mgr. Jana Dáni.

Odůvodnění:

- Shora označeným rozsudkem soud I. stupně zamítl žalobu, kterou se žalobce (v rozsudku je označen jako „žalovaný“) domáhal, aby byl nahrazen nález Finančního arbitra ze dne 3. 9. 2019 č. j. FA/SR/ZP/940/2017-24 ve znění rozhodnutí Finančního arbitra o námitkách ze dne 3. 4. 2020 č. j. FA/SR/ZP/940/2017-38 2017-29. Ve výroku I. rozsudku zamítl žalobu na nahrazení výroku I. nález ve znění výroku II. rozhodnutí o námitkách *tak, že se určuje, že pojistná smlouva č. xxx uzavřená dne 1. 3. 2011 mezi účastníky je od počátku neplatná*. Ve výroku II. rozsudku zamítl žalobu na nahrazení výroků II. a III. nález ve znění výroků III. a IV. rozhodnutí o námitkách *tak, že žalobkyně (správně účastnice) je povinna zaplatit žalovanému (správně žalobci) částku 92 104 Kč s příslušenstvím*. Ve výroku III. rozsudku zamítl žalobu na nahrazení výroku IV. nález ve znění výroku V. rozhodnutí o námitkách *tak, že žalobkyně je povinna zaplatit sankci podle § 17a zákona o finančním arbitrovi ve výši 10% z částky, kterou měla být žalobkyně povinna zaplatit žalovanému dle výroku II. tohoto rozsudku*. Současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV.).
- Soud I. stupně rozhodoval o včas (§ 247 odst. 1 o. s. ř.) podané žalobě dle části páté o. s. ř. na nahrazení shora označeného nález Finančního arbitra ve znění rozhodnutí o námitkách, a to ve všech částech rozhodnutí Finančního arbitra vyjma výroku I. nález ve znění rozhodnutí o námitkách (viz dále). Finanční arbitr rozhodoval dle ust. § 8 a násl. zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, o návrhu žalobce (navrhovatele) proti účastnici Generali České pojišťovně a. s. (instituci) na určení neplatnosti pojistné smlouvy č. xxx (o investičním životním pojištění PROFI Invest), podepsané účastníky dne 26. 4. 2012 a na vydání bezdůvodného obohacení, jež mělo na straně instituce vzniknout přijetím plnění pojistného (od navrhovatele) na základě této smlouvy (spolu s příslušenstvím). Navrhovatel požadoval, aby mu instituce zaplatila částku odpovídající rozdílu jeho plnění instituci (na pojistném) a plněním instituce (na tzv. mimořádných výběrech). Neplatnost smlouvy o životním pojištění plyne dle navrhovatele/žalobce z toho, že z uzavřené smlouvy nelze zjistit výpočet (tj. výši) pojistného plnění; ve smlouvě nebyla určité sjednána tzv. nákladová a poplatková struktura pojištění, což vede k tomu, že navrhovatel neznal a nemohl znát způsob tvorby tzv. kapitálové hodnoty pojištění odpovídající pojistnému plnění. Finanční arbitr (využívaje ust. § 12 odst. 3, věta první zákona č. 229/2002 Sb.) překročil návrh navrhovatele a rozhodoval i o vrácení plnění uhrazených navrhovatelem instituci v průběhu řízení před Finančním arbitrem (do vydání rozhodnutí o námitkách). Finanční arbitr nálezem ve znění rozhodnutí o námitkách *zastavil řízení o o návrhu na vydání bezdůvodného obohacení z pojistné smlouvy č. xxx co do částky 182 728 Kč podle § 14 odst. 1, písm. c) zákona o finančním arbitrovi* (výrok I. nález ve znění rozhodnutí o námitkách). Dále určil, že *pojistná smlouva č. xxx, kterou dne 1. 3. 2011 uzavřeli navrhovatel a instituce, je od počátku neplatná* (výrok II. ve znění rozhodnutí o námitkách), uložil instituci povinnost *zaplatit navrhovateli částku 30 500 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05% ročně z částky 16 000 Kč za dobu od 13. 7. 2017 do zaplacení* (výrok III. nález ve znění rozhodnutí o námitkách) a ve *zbývajícím rozsahu* návrh navrhovatele zamítl (výrok IV. nález ve znění rozhodnutí o námitkách). Ve výroku

V. nálezu ve znění rozhodnutí o námitkách pak určil, že instituce je povinna zaplatit sankci podle § 17a zákona o Finančním arbitrovi ve výši 15 000 Kč, a to na účet Kanceláře Finančního arbitra.

3. Neplatnost pojistné smlouvy byla Finančním arbitrem dovozena za využití ust. § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve spojení s ust. § 41 téhož zákona. Ujednání o strhávání počátečních a správních nákladů v čl. 1 bodu 3.1 Doplnkových pojistných podmínek a ujednání o rizikovém pojistném v čl. 1 bodu 1.6 a 1.7 Doplnkových pojistných podmínek byla shledána neurčitými a neoddělitelnými od ostatního obsahu smlouvy.
4. Původně byla předmětem řízení ještě žaloba Generali České pojišťovny a. s. na nahrazení vyhovující části rozhodnutí Finančního arbitra (§ 250b odst. 1 o. s. ř.). Ve vztahu k této žalobě bylo řízení pravomocně zastaveno usnesením soudu I. stupně ze dne 8. 1. 2021 č. j. 40C 12/2020-107 (pro zpětvzetí žaloby).
5. Soud I. stupně se v odůvodnění rozsudku fakticky věcně zabýval tou částí návrhu žalobce, o níž Finanční arbitr rozhodl zamítavě ve výroku IV. nálezu ve znění rozhodnutí o námitkách (v odstavci 58. odůvodnění podotkl, že „v rozsahu výroků II. a III. nálezu žalobu zamítl i z důvodu, že návrh směřuje do výroků, jimiž finanční arbitr návrhu žalovaného v plném rozsahu vyhověl“).
6. V zamítavém výroku IV. nálezu ve znění rozhodnutí o námitkách bylo rozhodnuto o navrhovatelem tvrzeném nároku na vydání bezdůvodného obohacení, které mělo vzniknout úhradou těch (opakujících se) plateb pojistného, jež byly zaplacený přede dnem 7. 9. 2014 (plateb, které byly zaplacený dříve než tři roky před zahájením řízení před Finančním arbitrem), ponížených o veškerá plnění instituce na tzv. mimořádných výběrech (mimořádné výběry činily celkem 182 728 Kč a byly poskytnuty dne 18. 9. 2012 - částka 18 061 Kč, dne 19. 12. 2012 - částka 65 000 Kč a dne 25. 4. 2014 - částka 99 667 Kč). Z odůvodnění rozhodnutí Finančního arbitra lze vyčíst, že ve výroku IV. nálezu ve znění rozhodnutí o námitkách byl zamítnut požadavek navrhovatele na vrácení plateb (ponížených o plnění pojišťovny) v úhrnné výši 71 604 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05% p. a. za dobu od 13. 7. 2017 do zaplacení, přičemž právě k úhradě (mimo jiné) těchto plateb byla instituce vyzvána dopisem ze dne 6. 6. 2017, doručeným dne 8. 6. 2017. Rozhodnutím Finančního arbitra byla uvedená část návrhu navrhovatele pravomocně zamítnuta proto, že právo na vrácení právě těchto plateb je promlčeno, a nelze je tedy přiznat.
7. Soud I. stupně dospěl k závěru, že Finanční arbitr rozhodl v uvedeném výroku správně, neboť výše popsaná část žalobcem uplatněného nároku je promlčena, přičemž účastnice promlčení namítla (jak v řízení před Finančním arbitrem, tak v řízení před soudem). Soud I. stupně přitom vznik tvrzeného práva žalobce na vydání bezdůvodného obohacení vůči účastnici dovodil, přičemž sám (znovu) posoudil, že předmětná pojistná smlouva je v části životního pojištění od počátku neplatná.
8. Nárok žalobce na vydání bezdůvodného obohacení posuzoval soud I. stupně za použití ust. § 3028 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“) dle ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“). Dle téhož právního předpisu posuzoval i promlčení nároku včetně počátku běhu a délky promlčecí lhůty (§ 3036 o. z.). Aplikoval proto ust. § 107 odst. 1 obč. zák., podle kterého se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za dva roky ode dny, kdy se oprávněný dozví, kdy došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil, a rovněž ust. § 107 odst. 2 obč. zák., podle kterého se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí nejpozději za tři roky a jde-li o úmyslně bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo.

9. Z odůvodnění rozsudku lze vyčíst, že dle soudu I. stupně žalobce uplatnil souhrn práv na vydání bezdůvodného obohacení založených jednotlivými platbami pojistného a že pro uplatnění každého jednotlivého práva běží zvláštní subjektivní (i objektivní) promlčecí lhůta. Za okamžik, kdy se žalobce dozvěděl všechny rozhodné skutkové okolnosti kvalifikovatelné tak, že se přijetím konkrétní platby pojistného na jeho úkor instituce obohatila, pokládal soud I. stupně den uskutečnění každé jednotlivé platby pojistného. V tomto bodě se soud I. stupně nesetkal s názorem Finančního arbitra vysloveným v nálezů a v rozhodnutí o námitkách (viz dále). Podle soudu I. stupně je tedy promlčeno právo na vrácení těch plateb, které žalobce zaplatil přede dnem 7. 9. 2015, tj. dříve než dva roky před zahájením řízení před Finančním arbitrem. Vzhledem k tomu, že soud I. stupně znovu rozhodoval spor o vrácení plateb zaplacených přede dnem 7. 9. 2014, tj. dříve než tři roky před zahájením řízení před Finančním arbitrem, jsou všechna rozhodná práva na vydání bezdůvodného obohacení jistě promlčena.
10. I Finanční arbitr posuzoval promlčení nároku dle ust. § 107 obč. zák. a předpokládal, že navrhovatel/žalobce uplatnil souhrn práv na vydání bezdůvodného obohacení založených jednotlivými platbami pojistného a že pro uplatnění každého jednotlivého práva běží zvláštní subjektivní (dvouletá) a objektivní (tříletá) promlčecí lhůta. Za okamžik, kdy se žalobce skutečně dozvěděl o tom, že došlo na jeho úkor k získání předmětného bezdůvodného obohacení a kdo je získal, Finanční arbitr pokládal den 17. 3. 2017. Podle zjištění arbitra se tento den navrhovatel (poprvé) na infolince instituce dozvěděl aktuální výši kapitálové hodnoty svého pojištění v korunách českých (55 055 Kč), přičemž v té době věděl, jakou výši pojistného instituci uhradil a jakou výši plnění od instituce obdržel, tj. v situaci, kdy nebyl seznámen s nákladovostí produktu, se dozvěděl, že se jeho vložené finance nezhodnocují. Tehdy se dle Finančního arbitra navrhovatel mohl domáhat svých nároků z bezdůvodného obohacení vůči instituci. Finanční arbitr tedy předpokládal, že subjektivní promlčecí lhůta u práva na vrácení jednotlivé platby pojistného v případě žádné platby nezačala běžet dříve než dne 17. 3. 2017, a zabýval se proto během objektivní promlčecí lhůty. Tříletá objektivní promlčecí lhůta pro uplatnění práva na vrácení jednotlivé platby pak počala běžet vždy v den, kdy byla platba pojistného zaplacená. Finanční arbitr neshledal, že by se instituce na úkor navrhovatele obohatila úmyslně (s odůvodněním, že instituce se vždy chovala, jakoby byla smlouva uzavřena platně), a že by proto bylo na místě aplikovat desetiletou promlčecí lhůtu. Neshledal rovněž, že by bylo na místě odepřít instituci výkon práva vznést námitku promlčení pro rozpor s dobrými mravy.
11. Soud I. stupně konečně v rozsudku - z obdobných důvodů jako Finanční arbitr - uzavřel, že účastnice se na úkor žalobce neobohatila úmyslně. Dle soudu I. stupně pak nelze dovodit ani to, že by námitka promlčení byla nemravná, a že by proto soud měl odmítnout ochranu právu účastnice vznést tuto námitku. Soud I. stupně s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu zdůraznil, že odepřít výkon práva spočívajícího ve vznesení námitky promlčení lze jen na základě skutečností, které nastaly nebo vznikly poté, co vzniklo právo, jehož prosazení se žalovaný vznesením námitky promlčení brání. Rozpor námitky promlčení s dobrými mravy je třeba dovozovat toliko z okolností, za kterých byla námitka promlčení uplatněna, nikoliv z okolností a důvodů, z nichž je dovozován vznik uplatněného nároku. Žalobci nebylo účastnicí jakkoliv bráněno v uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení ještě před uplynutím promlčecí lhůty.
12. Výrok o nákladech řízení ve vztahu mezi účastníky vychází z ust. § 142 odst. 2 o. s. ř. Procesní úspěch a neúspěch účastníků v řízení dle části páté o. s. ř. je stejný, neboť účastnice zavinila zastavení řízení o své žalobě a žalobce nebyl se svojí žalobou úspěšný. Právo na náhradu nákladů řízení tedy nebylo přiznáno žádnému z účastníků.
13. Rozsudek soudu I. stupně napadl žalobce včasným odvoláním. Navrhl, aby odvolací soud změnil rozsudek tak, že jeho žalobě bude vyhověno, přičemž zdůraznil následující odvolací argumentaci:

14. Soud I. stupně pochybil při aplikaci dvouleté subjektivní promlčecí lhůty, jak plyne z právních názorů vyjádřených v aktuálním nálezu Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022 sp. zn. III. ÚS 2127/21 vydaném ve věci ústavní stížnosti proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2020 č. j. 29 Co 158/2020-178 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2021 č. j. 28 Cdo 3708/2020-235 (rozhodnutí byla vydána ve skutkově a právně obdobném sporu o vydání bezdůvodného obohacení vzniklého na straně účastnice plněním pojistného dle neplatné smlouvy o životním pojištění PROFI Invest; obecné soudy promlčení posoudily shodně jako soud I. stupně v tomto řízení). Ústavní soud konstatoval, že *počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty práva na vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 107 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, jako původních plateb pojistného učiněných na základě neplatné smlouvy nemůže být bez dalšího určen podle okamžiků uzavření smlouvy a plateb pojistného. Ty jsou samy o sobě objektivními okolnostmi, které o subjektivní vědomosti oprávněného a o bezdůvodném obohacení nevypovídají. Je-li z individuálních okolností věci zřejmé, že věřitel v okamžiku plateb pojistného a existenci bezdůvodnosti obohacení na straně dlužníka z důvodu neplatnosti smlouvy s vysokou pravděpodobností nevěděl a soudy jiné kroky ke zjištění subjektivní vědomosti oprávněného o bezdůvodném obohacení neučiní ani neodůvodní, proč to nebylo nutné nebo možné, je rozhodnutí o marném uplynutí subjektivní promlčecí doby neústavně libovolné a formalistické, je-li založeno toliko na odkazu na judikaturu, podle níž vědomost o existenci bezdůvodného obohacení a odpovědnosti subjektu práva z něj má znamenat vědomost o okolnostech, z nichž lze na bezdůvodné obohacení usoudit.* Dosavadní rozhodovací praxe založená na fikci znalosti skutkových okolností skončila po zásahu Ústavního soudu; z účastnicí předložených důkazů neplyne jakákoliv skutečnost prokazující vědomost žalobce o neplatnosti pojistné smlouvy. Účastnice sama žádné konkrétní skutečnosti v tomto směru netvrdila, jen zcela obecně konstatovala, že žalobce mohl něco vědět. Ohledně počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty tedy účastnice neunesla ani břemeno tvrzení ani břemeno důkazní.
15. Žalobce je přesvědčen, že v jeho případě není možná aplikace základní (tříleté) objektivní promlčecí lhůty. Tento názor žalobce opírá především o rozsudek Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“) ze dne 22. 4. 2021 sp. zn. C-485/19 ve věci Profi Credit Slovakia s. r. o. Ze zmíněného rozsudku (dále podrobněji citovaného) plyne, že zásada efektivitivy (zásada přednostně použitelného unijního práva) brání použití takové vnitrostátní úpravy promlčení, u níž existuje nezanedbatelné riziko, že se spotřebitel během stanovené lhůty nebude dovolávat práv, která mu přiznává unijní právo, tj. mj směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „Směrnice“).
16. Žalobce připomněl, že v posuzovaném případě jde o spor spotřebitele s podnikatelem a dotčená smluvní ujednání Doplnkových pojistných podmínek (ZP-DPP-DIM-0003)- čl. 1 bod 1.6 a 1.7 (ve vztahu k rizikovému pojistnému) a čl. 1 bod 3.1 (ve vztahu k počátečním, správním a inkasním nákladům) jsou zneužívajícími ujednáními ve smyslu článku 3 Směrnice a dle ust. § 56 obč. zák. Předmětná pojistná smlouva neobsahuje žádnou informaci o výši a způsobu stanovení rizikového pojistného a počátečních, správních a inkasních nákladů uvedených v dotčených smluvních ujednáních. Žalobce nebyl s výši uvedených srážek na vrub kapitálové hodnoty pojištění účastnicí seznámen. Unijní právo má přednost před vnitrostátními právními předpisy a vnitrostátní orgány včetně soudů jsou povinny vykládat vnitrostátní právní předpisy v souladu s právem Evropské unie, aby byla zajištěna jeho účinnost. Podle „Pokynů o výkladu a uplatňování směrnice 93/13/EHS s cílem zajistit její efektivní aplikaci v členských státech EU a zemích EHP“ schválených Evropskou komisí dne 22. 7. 2019 *nelze-li vnitrostátní právní předpisy včetně procesních pravidel vyložit v souladu s právem EU, nesmí je vnitrostátní soudy brát v potaz a musí vycházet přímo z práva Unie. Soudní dvůr EU potvrdil, že vnitrostátní soudy mají povinnost zajistit plnou účinnost směrnice o zneužívajících ujednáních a na základě své vlastní pravomoci musí v případě potřeby upustit od použití jakéhokoli odporujícího vnitrostátního ustanovení, i když je pozdějšího data* (část 2.2 Pokynů).

17. Dotčená smluvní ujednání nepochybně způsobují významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele v rozporu s požadavkem poctivosti, přičemž nebyla individuálně sjednána; jde tudíž o zneužívající ujednání ve smyslu Směrnice. K definici zneužívajícího ujednání se vyjádřil SDEU v rozsudku ve věci *Aziz*, C-415/11 tak, že *vnitrostátní soud musí ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s takovým ujednáním souhlasil v rámci individuálního vyjednávání*. Článek 5 odst. 1 Směrnice předepisuje, aby v případě smluv, v nichž jsou všechna nebo některá ujednání nabízena spotřebiteli předložena písemně, byla tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem. SDEU ve svých rozsudcích klade důraz na požadavek transparentnosti smluvních ujednání, přičemž jej vykládá široce tak, že spotřebitelé musí být schopni posoudit ekonomické důsledky smluvního ujednání. Transparentnost vyžaduje více, než jen to, aby byla smluvní ujednání srozumitelná s formálního a gramatického hlediska (viz např. rozsudky SDEU ve věci *Kásler a Káslerne Rábai* C-26/13 a ve věci *Van Hove* C-96/14). V posuzovaném případě spotřebitel, který je smluvní stranou pojistné smlouvy obsahující dotčená smluvní ujednání, neměl žádnou možnost posoudit ekonomické důsledky smlouvy, když mu nebyly známy ty položky, o které je snižována kapitálová hodnota sjednaného pojištění, a tudíž jeho budoucí pojištění plnění. Tyto položky navíc mohly být účastníci stanoveny zcela libovolně.
18. Protože je skutkový stav a právní stav v žalobcově případě obdobný jako v případě rozsudku SDEU *Profi Credit Slovakia s. r. o.* C-485/19 (rozsudek se týkal žaloby podané spotřebitelem za účelem vrácení bezdůvodně zaplacených částek na základě zneužívajícího ujednání ve smyslu Směrnice; SDEU v řízení o předběžné otázce posuzoval použitelnost právní úpravy obsažené v ust. § 107 zákona č. 40/1964 Sb., účinného na území Slovenské republiky), musí se uplatnit i v tomto případě právní závěr v rozsudku vyjádřený. Rozsudek SDEU s odkazem na další rozsudky (viz rozsudek *OPR-Finance C- 679/18, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Societé Générale SA C-698/18 a C-699/18, Caixabank and Banco Bilbao Vizcaya Argentaria C-224/19 a C-259/19*) svůj závěr o rozporu předmětné objektivní tříleté promlčecí lhůty s unijním právem odůvodnil tak, že existuje nezanedbatelné riziko, že dotčený spotřebitel se během stanovené lhůty nebude dovolávat práv, která mu přiznává unijní právo. Tříletá lhůta (tříletá promlčecí lhůta byla, pokud je dopředu známá, shledána v zásadě za dostatečnou a slučitelnou se zásadou efektivity) dle ust. § 107 odst. 2 obč. zák. totiž začíná běžet ode dne, kdy došlo k bezdůvodnému obohacení, a to i v případě, že spotřebitel není schopen sám posoudit, zda je smluvní ujednání zneužívající, nebo neví o zneužívající povaze dotčeného smluvního ujednání. Dle SDEU je nezbytné zohlednit tu okolnost, že je možné, že spotřebitelé neznají nebo si neuvědomují rozsah svých práv vyplývajících ze Směrnice. Je třeba přihlídnout k tomu, že u smluv plněných po dlouhou dobu dojde u části uskutečněných plateb k promlčení ještě předtím, než skončí platnost dotčené smlouvy, přičemž takový režim promlčení může spotřebitele systematicky zbavovat možnosti domáhat se vrácení plateb uskutečněných na základě smluvních ujednání, která jsou v rozporu se Směrnicí. Procesní pravidlo formulované v ust. § 107 odst. 2 obč. zák., jež od spotřebitele vyžaduje, aby podal žalobu ve lhůtě tří let od data, kdy došlo k bezdůvodnému obohacení, může při plnění dlouhodobé smlouvy nadměrně ztěžovat výkon práv, která spotřebiteli přiznává Směrnice. Začátek běhu promlčecí lhůty tak může dle SDEU způsobit nezanedbatelné riziko, že se dotyčný během stanovené lhůty svých práv dovolávat nebude.
19. Dle žalobce tedy v posuzovaném případě nelze tříletou objektivní promlčecí lhůtu použít. Případnou se jeví aplikace prodloužené desetileté promlčecí lhůty (upravené pro případy úmyslného bezdůvodného obohacení), přičemž úmysl účastnice se presumuje a žalobce není povinen jej prokazovat (desetiletá promlčecí lhůta počítaná od poskytnutí jednotlivých plateb pojistného pak v posuzovaném případě neuplynula u práva na vrácení žádné platby). Toto právní řešení vychází z rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské republiky – v usnesení sp. zn. 7 Cdo/268/2021 ze dne 28. 2. 2022. Nejvyšší soud Slovenské republiky se na rozdíl

od tuzemských vyšších soudů uvedenou problematikou zabýval a vyřešil ji následovně: *Vzhľadom na to, že podľa rozsudku Súdneho dvora EU C-485/19 zásada efektivity bráni vnútroštátnej úprave objektívnej trojročnej premlčacej lehoty, je nevyhnutné na tento typ nárokov subsidiárne uplatňovať 10ročnú objektívnu premlčaciu lehotu na vydanie bezdôvodného obohatenia (bez skúmania zavinenia).* Nejvyšší soud Slovenské republiky současně poukázal na závěr písemných připomínek Evropské komise ve věci C-485/19 ze dne 7. 10. 2019, kde Evropská komise uvedla, že článek 6 odst. 1 a článek 7 odst. 1 Směrnice se má ve světle zásady efektivity vykládat tak, že mu *odporuje taková vnútroštátna úprava, u ktorej spotrebiteľ, ktorý uplatňuje svoj nárok na vrátení plnění bezdůvodného obohacení vzniklého na základě plnění spotřebitele z nekalé smluvní podmínky, má pro uplatnění desetileté objektivní promlčecí lhůty povinnost dokázat, že věřitel úmyslně porušil práva spotřebitele.*

20. Pokud by se odvolací soud neztotožnil s jeho stěžejní odvolací argumentací, připomněl žalobce, že setrvává i na tom, že námitka promlčení je v rozporu s dobrými mravy (v tomto bodě žalobce poukázal na svou rozsáhlou argumentaci a důkazy učiněné v průběhu řízení před soudem I. stupně, zejména ve vyjádření ze dne 27. 5. 2021). Účastnice si nejpozději v roce 2014 musela být vědoma, že její pojistné smlouvy vykazují takové vady, které je činí neplatnými od počátku. Na tento fakt účastníci upozornil finanční arbitř, jakožto orgán specializovaný mimo jiné na problematiku životního pojištění; tento názor potvrdily i obecné soudy. Účastnice zcela vědomě a úmyslně ignorovala své zákonné povinnosti i pokyny regulátora. Z jednání účastnice je zjevné, že její postupy byly po celou dobu neměnné, a nic ji nepřimělo k analýze a změně jejího chování při správě smluv životního pojištění. V právním státě není možné, aby důsledky systémového selhání všech úrovní kontrolních mechanismů vytvořených za účelem ochrany spotřebitele nesl právě spotřebitel a aby účastníci byla prostřednictvím námitky promlčení přiznána ochrana jejich, nikoliv v dobré víře nabytých práv. Je absurdní, aby účastnice tvrdila, že žalobce, jakožto právní laik a spotřebitel, mohl vědět o neplatnosti pojistné smlouvy, zatímco ona, největší pojišťovna v České republice s vlastním rozsáhlým právním aparátem, účastnice desítek či stovek řízení u finančního arbitra, kde byla na neplatnost svých pojistných smluv výslovně upozorňována, nevěděla nic. Účastnice by tak ve výsledku námitkou promlčení těžila z vlastní vědomé nepoctivosti a protiprávního jednání, což je v rozporu s ust. § 6 o. z. Za daných okolností nemohla být účastnice v dobré víře, pokud přijímala pojistné, o kterém s ohledem na její vědomost o skutkových okolnostech věděla, že je bezdůvodným obohacením, a její námitka promlčení je rozporná s dobrými mravy (podle rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 28 Cdo 329/2010 ze dne 9. 12. 2010 se principu právní jistoty lze dovolávat pouze za situace, kdy se jej dovolává subjekt v dobré víře).
21. Účastnice navrhla potvrzení napadeného rozsudku jako věcně správného. Je přesvědčena, že pojistná smlouva byla uzavřena platně a v souladu se zákonem. V závěru odvolacího řízení a po seznámení s právním názorem odvolacího soudu při jednání dne 30. 6. 2022 (o uvažované změně v rozhodovací praxi senátu 29 Co Městského soudu v Praze v důsledku opodstatněnosti stěžejní odvolací argumentace) zejména připomněla, že žádný z odvolatelem zmíněných rozsudků SDEU se netýká životního pojištění. Dále uvedla, že žalobcem zmiňovaná „vadná“ ujednání v pojistné smlouvě nemohou mít povahu tzv. zneužívajících klausulí dle Směrnice, protože podle článku 4 odst. 2 Směrnice se posouzení nepřiměřené povahy podmínek netýká definice hlavního předmětu smlouvy ani přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné, ani služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, a z preambule Směrnice plyne, že v pojišťovacích smlouvách nejsou předmětem posuzování dle Směrnice podmínky, které vymezují závazek pojišťovatele. Rizikové pojistné (s ujednáním o něm byla v argumentaci soudů spojována neplatnost rozhodného typu pojistných smluv) není ničím jiným než cenou za pojištění. Účastnice dále uvedla, že dle jejího názoru není rozhodnutí Finančního arbitra o určení neplatnosti pojistné smlouvy závazné pro soud, ten je oprávněn platnost smlouvy sám posoudit znovu. Právní argumentace použitá odvolatelem pak vede v konečném důsledku k tomu, že pro práva

spotřebitele se - v rozporu se zásadou právní jistoty - nepoužije žádná promlčecí lhůta. Konečně účastnice uvedla, že Směrnice zavazuje členské státy EU a nemá přímý účinek.

22. Odvolací soud přezkoumal rozsudek soudu I. stupně včetně řízení, které vydání rozsudku předcházelo dle ust. § 212 a § 212a o. s. ř., a došel k závěru, že 1) soud I. stupně pochybil, pokud věcně rozhodoval o žalobním návrhu žalobce na nahrazení výroků II. a III. nálezu Finančního arbitra ve znění rozhodnutí o námitkách, a že 2) odvolání proti rozhodnutí soudu I. stupně ohledně žaloby žalobce směřující k nahrazení výroku IV. nálezu Finančního arbitra ve znění rozhodnutí o námitkách je důvodné.
23. Soud I. stupně nesprávně (věcně) rozhodl o té části žaloby směřující k nahrazení výroku II. a III. nálezu Finančního arbitra ve znění rozhodnutí o námitkách. Žaloba byla v této části podána neoprávněnou osobou, a nebyly tudíž splněny podmínky pro její věcné projednání v řízení dle části páté o. s. ř. Podle ust. § 246 odst. 1 o. s. ř. je k návrhu (na nové projednání věci rozhodnuté správním orgánem v občanském soudním řízení dle ust. § 244 a násl. o. s. ř.) oprávněn ten, kdo tvrdí, že byl dotčen na svých právech rozhodnutím správního orgánu, kterým byla jeho práva nebo povinnosti založena, změněna, zrušena, určena nebo zamítnuta. Tento návrh se nazývá žalobou. Žalobce však z povahy věci nemohl být dotčen na svých (hmotných) právech těmi částmi rozhodnutí Finančního arbitra, jimiž bylo jeho požadavkům uplatněným v řízení před správním orgánem plně vyhověno. Odvolací soud proto rozsudek soudu I. stupně ohledně žaloby žalobce směřující k nahrazení výroku II. a III. nálezu Finančního arbitra ve znění rozhodnutí o námitkách dle ust. § 219a odst. 1, písm. a) o. s. ř. zrušil a za přiměřeného užití ustanovení § 221 odst. 1, písm. c) o. s. ř. (viz § 245 o. s. ř.) ve spojení s ust. § 250g odst. 1, písm. b) o. s. ř. žalobu v tomto rozsahu odmítl.
24. Odvolací soud dodává, že vzala-li účastnice zpět svoji žalobu na nahrazení pro ni negativních částí rozhodnutí Finančního arbitra a řízení o této žalobě bylo zastaveno, je právní moc výroků II. a III. nálezu Finančního arbitra ve znění rozhodnutí o námitkách nedotčena a rozhodnutí Finančního arbitra o žalobcem uplatněných nárocích řešených těmito výroky zavazuje jak účastníky, tak soud rozhodující v tomto soudním řízení. To plyne z ust. § 135 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s judikatorně respektovanou zásadou presumpce správnosti správních aktů, které nebyly zákonem předepsaným způsobem odklizeny (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 1. 2004 sp. zn. 22 Cdo 1964/2003 a z poslední doby usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2019 sp. zn. 32 Cdo 4040/2018).
25. O žalobě směřující k nahrazení výroku IV. nálezu Finančního arbitra ve znění rozhodnutí o námitkách soud I. stupně nerozhodl věcně správně. Jak již bylo výše uvedeno, uvedeným rozhodnutím Finančního arbitra byl zamítnut návrh žalobce na vrácení plateb zaplacených podle pojistné smlouvy přede dnem 7. 9. 2014, tj. dříve než tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem, ponížených o veškerá pojišťovnou zaplacená plnění podle smlouvy (tzv. mimořádné výběry). Nosný právní závěr soudu I. stupně o promlčení práv na vrácení rozhodných plateb pro uplynutí subjektivních promlčecích lhůt odvolací soud nemůže sdílet, přestože soud I. stupně při přijetí tohoto závěru respektoval ustálenou rozhodovací praxi Městského soudu v Praze (senátu 29 Co), proti níž ze strany Nejvyššího soudu ani soudu Ústavního po řadu let až dosud nezaznívaly žádné výhrady (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2021 sp. zn. 28 Cdo 3708/2020 a v něm citovaná rozhodnutí). Je tomu tak proto, že usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2021 sp. zn. 28 Cdo 3708/2020 a současně rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2020 č. j. 29 Co 158/2020-178 byly nálezem Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022 sp. zn. III. ÚS 2127/21 zrušeny, přičemž Ústavní soud konstatoval, že těmito rozhodnutími bylo porušeno stěžovatelovo právo na soudní ochranu zaručené v článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Z právních závěrů Ústavního soudu, které odvolací soud

respektuje, plyne, že vědomost o bezdůvodném obohacení ve smyslu ust. § 107 odst. 1 obč. zák. nelze ztotožňovat (v posuzovaném případě, který je skutkově totožný s případem řešeným Ústavním soudem) s uzavřením pojistné smlouvy a uskutečněním následné platby pojistného. Pro možnost seznat bezdůvodné obohacení musí oprávněný (žalobce) smýšlet alespoň laicky o věcech, které mají z pohledu soudu povahu odborné – právní znalosti; jinak by se proti bezdůvodnému obohacení nemohl bránit (viz odstavec 28 odůvodnění nálezu). V posuzovaném případě je podstatné, kdy se žalobce dozvěděl (ať právně či laicky), že se na jeho úkor účastnice obohacuje bezdůvodně, tj. kdy přinejmenším tušil, že se smlouvou je něco v nepořádku, což je běžnou skutkovou okolností podléhající dokazování, o jejímž časovém určení nevypovídají ani uzavření smlouvy ani platby pojistného (viz odstavec 30 odůvodnění nálezu).

26. Protože se podle zjištění Finančního arbitra žalobce poprvé dozvěděl o aktuální výši kapitálové hodnoty svého pojištění v korunách českých dne 17. 3. 2017, přičemž v té době věděl (logicky), kolik na pojistném instituci uhradil a jaké plnění od instituce obdržel (z tohoto zjištění Finančního arbitra lze při rozhodování ve věci vycházet, jak plyne z ust. § 250e odst. 2 o. s. ř.), lze den 17. 3. 2017 označit za okamžik, kdy žalobce musel nabýt tušení, že se smlouvou je něco v nepořádku. V ten okamžik jistě zjistil, že jeho vkládané finanční prostředky se nejenže nezhodnocují, ale že naopak ubývají, a že z vkládaných finančních prostředků jsou pojišťovnou strhávány platby, jejichž výše pro něho není ze smlouvy seznatelná. Právní závěr Finančního arbitra (popsaný v odstavci 10 odůvodnění tohoto rozsudku) je tedy ve vztahu k uplatněným právům na vrácení plateb zaplacených přede dnem 7. 9. 2014 plně v souladu s výše zmíněným nálezem Ústavního soudu. U plateb zaplacených přede dnem 17. 3. 2017, tj. i u rozhodných plateb zaplacených přede dnem 7. 9. 2014, nemohla začít plynout subjektivní dvouletá promlčecí lhůta k jejich vrácení dříve než dne 17. 3. 2017. Protože žalobce podal návrh k Finančnímu arbitrovi dne 7. 9. 2017, nemůže být nárok na vrácení plateb zaplacených přede dnem 7. 9. 2014 promlčen v subjektivní promlčecí lhůtě.
27. Při posouzení, zda Finanční arbitr o rozhodné části nároku rozhodl správně, tedy nabývá na důležitosti otázka, zda se před podáním návrhu k Finančnímu arbitrovi promlčela práva na vrácení rozhodných plateb v tříleté objektivní promlčecí lhůtě, běžící vždy od poskytnutí každé platby pojistného – ode dne, kde ke každému dílčímu bezdůvodnému obohacení došlo (jak bylo dovozeno např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014 sp. zn. 33 Cdo 466/2014, při postupném pokračujícím získávání majetkového prospěchu se z hlediska promlčení považují za samostatné nároky na vydání plnění bezdůvodného obohacení nároky, které vznikly ze samostatných oddělitelných případů bezdůvodného obohacení - i když jde o stejné subjekty a stejné skutkové podstaty bezdůvodného obohacení). V této souvislosti je podstatné, zda přednostně použitelné právo Evropské unie v posuzovaném případě brání použití výše definované tříleté promlčecí lhůty (tak argumentuje žalobce).
28. V posuzovaném případě přísnější desetiletá objektivní promlčecí lhůta (která se dle ust. § 107 odst. 2 obč. zák. použije u práva na vydání úmyslně získaného bezdůvodného obohacení) neuplynula před podáním návrhu k Finančnímu arbitrovi u žádného dílčího práva. Z tohoto důvodu je otázka, zda a za jakých podmínek je (by byla) desetiletá promlčecí lhůta v posuzovaném případě aplikovatelná (případně zda lze skutkové okolnosti tohoto případu hodnotit tak, že se účastnice na úkor žalobce bezdůvodně obohatila úmyslně), druhořadá. Jinými slovy brání-li unijní úprava v posuzovaném případě použití standardní tříleté promlčecí lhůty běžící od poskytnutí jednotlivé platby pojistného, platí, že rozhodná část žalobcova nároku promlčena není. Protože odvolací soud (jak bude dále uvedeno) došel k závěru, že unijní úprava aplikaci tříleté promlčecí lhůty brání, nezabýval se již pro nadbytečnost možnou aplikací objektivní promlčecí lhůty desetileté.
29. Na tomto místě odvolací soud podotýká, že doposud ve své rozhodovací praxi zastával právní názor (vyjádřený např. v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 3. 2022 sp. zn. 29 Co

492/2021 a v rozsudku ze dne 2. 6. 2022 sp. zn. 29 Co 67/2022), že (dle Finančního arbitra) vadná ujednání v pojistné smlouvě (která dle Finančního arbitra působí absolutní neplatnost smlouvy) nemohou mít povahu tzv. zneužívajících klauzulí dle Směrnice, a že žalobce (v tomto a jiných skutkově obdobných řízeních) tudíž v řízení neuplatnil právo zaručené Směrnicí. Tento názor ovšem zjevně neodpovídá aktuální judikatuře Soudního dvora Evropské unie. I když z preambule Směrnice plyne, že v pojišťovacích smlouvách zásadně nejsou předmětem posuzování dle Směrnice podmínky, které vymezují závazek pojišťovatele, a i když rozhodná vadná ujednání v pojistné smlouvě tvoří součást mechanismu, jímž je vymezováno pojištění plnění (podle článku 4 odst. 2 Směrnice se posouzení nepřiměřené povahy podmínek zásadně netýká definice hlavního předmětu smlouvy, tj. přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné a služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé), platí, že v posuzovaném případě mají rozhodná vadná ujednání v pojistné smlouvě (finančním arbitrem zhodnocená jako neurčitá) povahu zneužívajících klauzulí ve smyslu Směrnice.

30. Směrnice klade důraz na transparentnost smluv uzavíraných mezi prodávajícím zbožím nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem. Za nepřijatelné, a tudíž zakázané, pokládá takové ujednání, které pro spotřebitele není srozumitelné. Takto sjednané ujednání je pokládáno za podmínku, která je nepřiměřená, automaticky, přičemž není třeba u takto smluveného ujednání hodnotit, zda dle článku 3 odst. 1 Směrnice v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele. O požadavku srozumitelnosti (pro spotřebitele) hovoří Směrnice jednak v preambuli (*smlouvy by měly být sepsány jasným a srozumitelným jazykem; spotřebiteli by měla být dána příležitost, aby si prověřil všechny podmínky*), jednak v článku 4 odst. 2 a článku 5. Podle článku 5 věta první *v případě smluv, v nichž jsou všechny nebo některé podmínky nabízené spotřebiteli předloženy písemně, musí být tyto podmínky sepsány jasným a srozumitelným jazykem*. Je-li část smlouvy sepsána pro spotřebitele nesrozumitelně, týká se jí posouzení dle Směrnice, i když jde o definici hlavního předmětu smlouvy, tj. ceny a odměny na straně jedné a služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, jak plyne z článku 4 odst. 2 Směrnice. Preambule pak hovoří o tom, že v pojišťovacích smlouvách nejsou předmětem posouzení podmínky, které *jasně* definují nebo vymezují pojištěné riziko a závazek pojišťovatele. O tom, že soud může přezkoumat zneužívající povahu ujednání, které vymezuje hlavní předmět smlouvy, není-li ujednání jasné a srozumitelné, není v praxi SDEU pochyb (viz např. rozsudek ze dne 10. 6. 2021 BNP Paribas Personal Finance SA C-776/19 až C-782/19).
31. Požadavek jasnosti a srozumitelnosti ve smyslu článku 4 odst. 2 Směrnice, tj. aby smluvní klausule (o hlavním či vedlejším předmětu smlouvy) byly sepsány jasným a srozumitelným jazykem, je třeba chápat nejen tak, že dotyčná klausule musí být pro spotřebitele jasná a srozumitelná z gramatického hlediska, ale že mají být témuž spotřebiteli navíc jasné a srozumitelné i hospodářské důvody použití smluvní klausule a její souvislost s ostatními smluvními klausulemi (viz rozsudek SDEU ze dne 30. 4. 2014 Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai C-26/13). Z uvedeného plyne, že nejasnost a nesrozumitelnost smluvních ujednání ve spotřebitelských smlouvách, která je Směrnicí zakázána, zahrnuje širší okruh případů, než neurčitost ve smyslu ust. § 37 odst. 1 obč. zák. Neurčitost smluvního ujednání ve spotřebitelské smlouvě ve smyslu ust. § 37 odst. 1 obč. zák. však logicky vždy znamená nejasnost a nesrozumitelnost ve smyslu Směrnice.
32. O tom, že předmětná pojistná smlouva podléhá úpravě obsažené ve Směrnicí, přitom není pochyb. Celá smlouva nebyla individuálně sjednána (článek 3 Směrnice), žalobce má postavení spotřebitele (ve smyslu článku 2 písm. b/ Směrnice) a účastnice má postavení poskytovatele (ve smyslu článku 2 písm. c/ Směrnice). Odvolací soud k námitce účastnice podotýká, že Směrnice je součástí přednostně použitelného unijního práva a odvolací soud nemá žádný racionální důvod k pochybnostem o jejím přímém (vertikálním i horizontálním) účinku, který zjevně předpokládá ve své (zejména dále zmíněné) rozhodovací praxi SDEU. To, že byla (a postupně je) SDEU (dříve

ESD) formulována možnost přímého účinku i sekundárních pramenů práva EU, je účastnici nepochybně známo.

33. Zakazuje-li Směrnice pro spotřebitele netransparentní ujednání ve spotřebitelské smlouvě (nerozhodno, zda ujednání o hlavním či vedlejší předmětu smlouvy) a byla-li předmětná smlouva pravomocně prohlášena (rozhodnutími Finančního arbitra) za neplatnou pro neurčitost části smluvních ujednání, platí, že předmětná pojistná smlouva byla uzavřena v rozporu s požadavky Směrnice. Domáhá-li se žalobce vrácení plnění podle smlouvy poskytnutých, uplatňuje právo na restituci založené rovněž zmíněnou Směrnicí (článek 7 odst. 1 Směrnice ve spojení s preambulí; viz rovněž body 36 a 37 odůvodnění rozsudku SDEU ze dne 10. 6. 2021 BNP Paribas Personal Finance SA C-776/19 až C-782/19).
34. Povinnost členských států zajistit účinnost práv, která jednotlivcům vyplývají z unijního práva, s sebou nese (zejména pro práva vyplývající ze Směrnice) požadavek účinné soudní ochrany zakotvený rovněž v článku 47 Listiny základních práv Evropské unie, který platí mimo jiné při stanovení procesních podmínek týkajících se žalob založených na takových právech (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 31. 5. 2018 Sziber C-483/16) – citováno z bodu 29 odůvodnění rozsudku SDEU ze dne 10. 6. 2021 BNP Paribas Personal Finance SA C-776/19 až C 782/19.
35. Otázkou, zda Směrnice ve světle zmíněné zásady efektivitativy musí být vykládána v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, aby podmínila podání návrhu ze strany spotřebitele na vrácení neoprávněně vyplacených částek (na základě zneužívajících ujednání) dodržěním promlčecí lhůty, se SDEU ve své rozhodovací praxi zabýval opakovaně. Vedle žalobcem zmíněného rozsudku ze dne 22. 4. 2021 Profi Credit Slovakia s. r. o. C-485/19 se odvolacímu soudu jeví instruktivním především rozsudek ze dne 10. 6. 2021 BNP Paribas Personal Finance SA C-776/19 až C-782/19. Podle SDEU platí, že přiměřené lhůty pro podání žaloby stanovené „pod hrozbou prekluze“ nemohou být takové, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly výkon práv přiznaných unijním právním řádem. SDEU uznal, že ochrana spotřebitele není absolutní a že stanovení přiměřených lhůt pro podání restituční žaloby v zájmu právní jistoty je slučitelné s unijním právem (jinak je tomu u návrhu podaného spotřebitelem za účelem určení zneužívající povahy ujednání – takový návrh nemůže podléhat žádné promlčecí lhůtě), s výhradou dodržení zásady rovnocennosti a efektivitativy. SDEU se měl příležitost vyjádřit ke slučitelnosti promlčecích lhůt, které trvají tři až pět let. Podle SDEU jsou takové lhůty za podmínky, že jsou stanoveny a známy dopředu, v zásadě dostatečné k tomu, aby dotčenému spotřebiteli umožnily připravit a podat účinný opravný prostředek. Promlčecí lhůta však může být slučitelná se zásadou efektivitativy pouze tehdy, pokud měl spotřebitel možnost seznámit se se svými právy předtím, než tato lhůta začne běžet nebo uplyne (viz bod 46 odůvodnění rozsudku BNP Paribas Personal Finance SA C-776/19 až C 782/19). Se Směrnicí není slučitelná taková lhůta, která může uplynout ještě předtím, než se spotřebitel může dozvědět o zneužívající povaze ujednání obsaženého v dotčené smlouvě (bod 47 odůvodnění téhož rozsudku). V témže rozsudku tedy SDEU uzavřel, že článek 6 odst. 1 a článek 7 odst. 1 Směrnice ve spojení se zásadou efektivitativy musí být vykládány v tom smyslu, že *brání vnitrostátní právní úpravě, která podmiňuje podání návrhu spotřebitelem ke vrácení částek, které byly na základě takových zneužívajících ujednání bezdůvodně zaplacené v pětileté promlčecí lhůtě, která začíná běžet ode dne přijetí nabídky úvěru, neboť spotřebitel mohl v tomto okamžiku nevědět o všech svých právech vyplývajících ze Směrnice.*
36. Při využití výše popsaných právních názorů SDEU při rozhodnutí v této věci je zřejmé, že přednostně použitelná úprava Směrnice brání v posuzovaném případě využití tříleté objektivní promlčecí lhůty pro souhrn dílčích nároků na vrácení pojistného zaplaceného žalobcem do dne 7. 9. 2014. Jednotlivé promlčecí lhůty (jak plyne ze zjištění Finančního arbitra) totiž celé (případně v podstatné části) uplynuly dříve, než žalobce/spotřebitel mohl nabýt dojem, že účastnice na jeho

úkor získává bezdůvodné obohacení (březen 2017). V posuzovaném případě tedy (stejně jako ve věci Profi Credit Slovakia s. r. o. C-485/19 - viz bod 60 odůvodnění rozsudku SDEU) existuje nezanedbatelné riziko, že žalobce nemohl včas připravit a podat účinný prostředek k nápravě, tj. restituční žalobu. Nelze proto než uzavřít, že vnitrostátní úpravu promlčení v tříleté objektivní promlčecí lhůtě běžící od poskytnutí jednotlivých plateb nelze u rozhodných dílčích nároků aplikovat, a to pro rozpornost se Směrnicí.

37. Odvolací soud tudíž rozsudek soudu I. stupně ohledně žaloby na nahrazení výroku IV. shora označeného nálezu Finančního arbitra ve znění rozhodnutí Finančního arbitra o námitkách dle ust. § 220 odst. 1, písm. b) o. s. ř. změnil tak, že nahrazením uvedeného zamítavého rozhodnutí Finančního arbitra uložil účastnici Generali České pojišťovně a. s. povinnost zaplatit žalobci O. N. ještě částku 71 604 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05% p. a. za dobu od 13. 7. 2017 do zaplacení.
38. Existence nároku na vrácení plnění zaplacených žalobcem účastnici do dne 7. 9. 2014 (po odpočtu všech plnění, které poskytla podle smlouvy účastnice žalobci) z titulu bezdůvodného obohacení plyne z ust. § 457 obč. zák. Otázku neplatnosti pojistné smlouvy, podle níž bylo plnění oběma účastníky poskytnuto, pravomocně vyřešil nálezný Finanční arbitra ve znění rozhodnutí o námitkách ve výroku II. Jak již bylo výše uvedeno, odvolací soud z tohoto pravomocného rozhodnutí Finančního arbitra vychází (§ 135 odst. 2 o. s. ř.), přičemž ze zásady presumpce správnosti pravomocných správních aktů plyne i vázanost účastníků (a ve stejném rozsahu i soudu) uvedeným rozhodnutím. Právo na zaplacení požadovaného úroku z prodlení upravuje ust. § 517 odst. 2 obč. zák. ve spojení s ust. § 563 obč. zák. Výši úroku z prodlení pak stanoví nařízení vlády č. 351/2013 Sb.
39. Vzhledem k tomu, že odvolací soud změnil rozsudek soudu I. stupně, rozhodoval dle ust. § 224 odst. 2 o. s. ř. nejen o náhradě nákladů odvolacího řízení, ale i o náhradě nákladů řízení před soudem I. stupně. Odvolací soud v obou případech postupoval dle ust. § 142 odst. 3 (ve spojení s ust. § 224 odst. 1 o. s. ř.) a uložil účastnici, u níž lze hovořit o procesním úspěchu jen v nepatrné části (v části, v níž byla žaloba žalobce O. N. odmítnuta) povinnost nahradit téměř zcela úspěšnému žalobci účelně vynaložené náklady řízení v plné výši. Z procesního pohledu představuje úspěch žalobce nejen vyhovění jeho žalobě rozsudkem odvolacího soudu, ale i zastavení řízení o žalobě účastnice, které zavinila účastnice zpětvzetím své žaloby.
40. Přiznaná částka 56 606,50 Kč zahrnuje zaplacený soudní poplatek ze žaloby ve výši 3 000 Kč, zaplacený soudní poplatek z odvolání ve výši 2 000 Kč a náklady na zastoupení advokátem v řízení vypočtené dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., tj. odměnu advokáta za 12 úkonů právní služby (převzetí a příprava zastoupení, sepsání žaloby, sepsání vyjádření ze dne 3. 8. 2020, ze dne 15. 10. 2020, ze dne 2. 12. 2020 a ze dne 27. 5. 2021, účast na jednání soudu I. stupně dne 8. 6. 2021, sepsání odvolání proti rozsudku, sepsání doplnění odvolání ze dne 11. 1. 2022, ze dne 30. 3. 2022 a ze dne 20. 6. 2022, účast na jednání odvolacího soudu dne 30. 6. 2022) po 3 100 Kč dle ust. § 7, § 9 odst. 4, písm. d), § 11 odst. 1, písm. a), d), g) a k) vyhlášky, odměnu advokáta za 1 úkon právní služby (sepsání vyjádření k odvolání účastnice proti usnesení o částečném zastavení řízení) ve výši 1 550 Kč dle ust. § 7, § 9 odst. 4, písm. d), § 11 odst. 2, písm. c) vyhlášky, 13 x paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a 21% DPH ze souhrnu odměny a náhrad advokáta ve výši 8 956,50 Kč (§ 137 odst. 3 o. s. ř.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání za podmínek uvedených v ust. § 237 o. s. ř. Takové dovolání se podává do 2 měsíců od doručení tohoto rozsudku k Nejvyššímu soudu ČR

prostřednictvím Obvodního soudu pro Prahu 1.

Praha 30. června 2022

JUDr. Tomáš Vejnar v. r.
předseda senátu